

Meerjaren onderhoudsprogramma 2025 - 2034

Investeren en programmeren
in de openbare ruimte

Meerjaren onderhoudsprogramma 2025 - 2034

Investeren en programmeren in de openbare ruimte

Auteur: Joke Vulkers, Domein Ruimte, Team advies en regie
Datum: 19-11-2024
Versie: Concept

Inhoudsopgave

Samenvatting	4
Hoofdstuk 1 Inleiding	6
1.1 Aanleiding	6
1.2 Doelstelling	9
1.3 Leeswijzer	10
Hoofdstuk 2 Onderhoud en vervanging	11
2.1 Wat we beheren	12
2.2 Waarom we de openbare ruimte onderhouden en vervangen	12
2.3 Hoe we bijdragen aan maatschappelijke opgaven	14
2.4 Hoe we bepalen wat we onderhouden	16
2.5 Hoe we bepalen wat we vervangen	17
Hoofdstuk 3 Financiën en kosten	19
3.1 Wat is de financiële context	19
3.2 Welke uitgangspunten hanteren we in het MJOP	22
3.3 Wat kost het om de openbare ruimte te vervangen	23
Hoofdstuk 4 Financiën per taakveld	27
4.1 Civiele kunstwerken	28
4.2 Openbare verlichting	30
4.3 Wegen	32
4.4 Groen	34
4.5 Spelen	36
Hoofdstuk 5 Aanbevelingen	39
Samenvattend overzicht	42
Bijlagen	43
Bijlage 1: Ontwikkeling kapitaallasten 2025 – 2034	43

Samenvatting

Introductie

Het Meerjaren onderhoudsprogramma 2025 – 2034 (MJOP 2025 – 2034) is een uitwerking van het Integraal Beleidsplan Openbare Ruimte 2022 -2026 'Buiten voor elkaar' (het IBOR). In de eerste hoofdstukken van het MJOP staat achtergrondinformatie over het beheer van de openbare ruimte. Waarom moeten we de openbare ruimte onderhouden? Hoe wordt bepaald wanneer en waar onderhoud aan de orde is? Of bij vervangingen? En wat komt daar financieel en vanuit de wetgeving zoal bij kijken? Op hoofdlijnen wordt daar informatie over gegeven.

Vervangen van kapitaalgoederen in de openbare ruimte

Omdat er een belangrijke opgave ligt voor vervangingen in de openbare ruimte, ook vanuit de wetgeving, is hier in dit MJOP veel aandacht voor. Er is vroeger bij de aanleg van de openbare ruimte en wijken geen rekening gehouden met de vervangingskosten in de toekomst. Een deel van de openbare ruimte moet nu vervangen worden. Dit is o.a. om hoge onderhoudskosten te voorkomen, de veiligheid te garanderen en tevreden inwoners te houden en ook een openbare ruimte te houden die functioneert. Dalfsen wil in control zijn op dat vlak en er is een inhaalslag te maken. Net als veel andere gemeenten krijgt Dalfsen voor het eerst voor de gehele openbare ruimte te maken met structurele vervangingen van kapitaalgoederen. In dit MJOP zet Dalfsen de koers uit voor 2025 tot en met 2034.

In dit MJOP komen de taakvelden Civiele kunstwerken, Openbare verlichting, Wegen, Groen en Spelen aan de orde. Per taakveld wordt o.a. een overzicht gegeven van de noodzakelijke vervangingsinvesteringen en de kapitaallasten daarvan. In een aantal jaren worden pieken voorzien in de vervangingsinvesteringen voor Openbare verlichting, Wegen en Spelen. Om de werkzaamheden voor de omgeving en de eigen organisatie behapbaar te houden wordt voor deze taakvelden de gemiddelde investering per jaar leidend voor de planning. Voor Groen is een concreter beeld van de vervangingsopgave nodig. Daarom wordt de eerste jaren in de planning uitgegaan van een lagere vervangingsinvestering dan theoretisch is berekend.

De investeringsplanning voor 2025 – 2034 staat in het laatste hoofdstuk. Voor de periode tot en met 2029 komen de vervangingsinvesteringen, exclusief vervangingen van civiele kunstwerken, uit op een gemiddelde van bijna € 1.8 miljoen per jaar. Wegen heeft het grootste aandeel hierin met € 1.2 miljoen per jaar. Deze uitgaven zullen, conform de financiële landelijke wetgeving Besluit Begroting en Verantwoording (het BBV), worden geactiveerd en als kapitaallast op de exploitatiebegroting komen. De kapitaallasten voor vervangingen stijgen hierdoor van € 60.000 in 2025 naar € 506.000 in 2030 en € 942.000 in 2034.

Overig

Een advies in het MJOP is het instellen van een voorziening 'groot onderhoud Wegen'. Met de planning kan zo beter ingespeeld worden op werkzaamheden en opgaven vanuit andere disciplines.

Beleed is dat er meer integraal gewerkt moet worden in de openbare ruimte. Dit komt voort uit de Omgevingswet en het IBOR. Het advies is om met een pilot van vijf jaar ervaring op te doen met opgabegericht werken in de openbare ruimte. Bij de investeringen voor groot onderhoud en vervangingen is het terugbrengen van de bestaande situatie het uitgangspunt. Vanuit andere opgaven is het gewenst om maatregelen te integreren in projecten voor onderhoud en vervangingen. Hier is onvoldoende investeringsruimte voor. Integraal werken brengt ook hogere kosten met zich mee. Geadviseerd wordt om voor de pilot tot en met 2029 extra middelen beschikbaar te stellen voor het stimuleren van integraal werken in de openbare ruimte.

Hoofdstuk 1 Inleiding

In dit hoofdstuk leest u wat de aanleiding is voor het opstellen van dit MJOP en wat de doelstelling is. Ook bevat het hoofdstuk een leeswijzer.

1.1 Aanleiding

Integraal Beleidsplan Openbare Ruimte

Eind 2021 heeft de gemeenteraad het Integraal Beleidsplan Openbare Ruimte 2022 – 2026 ‘Buiten voor elkaar’ (IBOR) vastgesteld. In het IBOR staan de kaders voor het beheer van de openbare ruimte, bijvoorbeeld voor hoe goed de openbare ruimte onderhouden wordt (de beheerkwaliteit). Ook geeft het IBOR aan hoe de openbare ruimte kan bijdragen aan wat de gemeente wil bereiken op andere vlakken, zoals op het gebied van biodiversiteit, gezonde leefomgeving en de energietransitie.

Het MJOP 2025 – 2034 is een verdere uitwerking van het IBOR en van het eerste MJOP dat in 2023 is vastgesteld. Er staat geen nieuw beleid in en in principe ook geen nieuwe ambities. Waar dat wel het geval is wordt dat toegelicht.

Met dit MJOP wordt bijgedragen aan de beleidsambitie uit het IBOR: “Structurele financiële dekking voor de vervanging van kapitaalgoederen in de openbare ruimte.”

Onder andere TNO¹ constateert dat Nederland in de komende decennia voor een enorme opgave staat om de civiele infrastructuur te vernieuwen. Veel kapitaalgoederen in de openbare ruimte verouderen en naderen het einde van de technische levensduur. Het gebruik van de infrastructuur is veelal veel intensiever en zwaarder dan destijds bij de bouw werd voorzien. Dit onderstreept het belang van instandhouding.

---

¹ TNO/P.C. Rasker e.a., “Vernieuwingsopgave infrastructuur”, landelijk prognoserapport 2023

Voorwaarden scheppen om structureel te kunnen vervangen

Elk jaar wordt de aangelegde openbare ruimte ouder. Decennia na de aanleg moet een deel van de openbare ruimte worden vervangen. Dat is nodig om:

- Hoge onderhoudskosten te voorkomen;
- De veiligheid te garanderen;
- Tevreden inwoners te behouden;
- Een openbare ruimte te houden die functioneert.

De noodzaak om structureel te vervangen is nieuw voor veel gemeenten. Er is bij de vroegere aanleg van wijken en openbare ruimte nog geen rekening gehouden met de vervangingskosten in de toekomst. Dat geldt ook voor gemeente Dalfsen. Er moeten nu *structureel* kapitaalgoederen worden vervangen omdat het einde van de technische levensduur in zicht is. Dalfsen wil in control zijn en goed voorbereid op structurele vervangingen. Gemeenten zijn wettelijk verplicht om de openbare ruimte goed te onderhouden en beheren en dat financieel goed te organiseren. Het financieel organiseren van de vervangingsinvesteringen krijgt in dit MJOP veel aandacht.

Voor het taakveld Riolerings is bekend wat er vervangen moet worden, dat is met het Gemeentelijk Rioleringsplan goed georganiseerd, ook financieel. Voor andere taakvelden in de openbare ruimte is er nog niet altijd een volledig beeld van wat vervangen moet worden en er is ook geen geld voor gereserveerd. Dat moet wel gebeuren, daar is nog een slag in te maken. Dit MJOP scheidt meer duidelijkheid.

Het eerste MJOP dat is vastgesteld door de gemeenteraad is een 'beknopte' versie. Deze wordt jaarlijks aangevuld en/of bijgesteld. In het MJOP uit 2023 staan de vervangingskosten voor Openbare verlichting en Civiele kunstwerken. Het MJOP 2025 – 2034 beschrijft ook voor Wegen, Groen en Spelen de structurele vervangingskosten voor de komende tien jaar.

Weten hoe groot de vervangingsopgave is, is de eerste stap. Om structureel te kunnen vervangen zijn vervolgstappen nodig en het MJOP doet daar aanbevelingen voor.

Figuur 1: De zes hoofdthema's uit het IBOR 'Buiten voor Elkaar'

Toewerken naar een integrale planning

Tot nu toe is er voor ieder taakveld binnen de openbare ruimte een losstaand plan voor het beheer van de kapitaalgoederen en een losstaande planning. Stapsgewijs worden deze losstaande plannen en plannen meer met elkaar verbonden en op termijn opgenomen in het MJOP. Hier worden nu stappen in gezet. Het MJOP is een doorlopend proces van plannen en programmeren waarbij ook aangehaakt wordt bij de opgaven waar Dalfsen in de leefomgeving en als gemeente voor staat.

Beleidsplan Spelen, bewegen en ontmoeten

Het beleidsplan Spelen, bewegen en ontmoeten 2025 - 2034 (het SBO) wordt gelijk met dit MJOP voorgelegd aan de gemeenteraad. De financiële onderdelen uit het SBO zijn vooruitlopend op de besluitvorming door de raad verwerkt in dit MJOP.

1.2 Doelstelling

Met het beheer van de openbare ruimte wordt bijgedragen aan een toekomstbestendige, sociale en gezonde en veilige woon- en leefomgeving (maatschappelijk effect). Zo staat dit als maatschappelijk effect benoemd in de 'Doelenboom BOR'². De hoofddoelen die daarbij horen zijn:

1. Het ontwikkelen en duurzaam in stand houden van de openbare ruimte. De benodigde beheeractiviteiten dragen bij aan het verbeteren van de leefomgeving;
2. Een klimaatbestendige leefomgeving;
3. De openbare ruimte nodigt uit tot positief gezond gedrag;
4. De openbare ruimte is groen door behoud of uitbreiding van het areaal groen en/of door behoud en/of versterking van biodiversiteit.

Met het MJOP willen we o.a. bereiken dat:

- Met het beheer van de kapitaalgoederen wordt bijgedragen aan het realiseren van de omgevingsvisie en aan maatschappelijke opgaven;
- Er structurele financiële dekking komt voor de vervanging van de kapitaalgoederen in de openbare ruimte. Dit is een van de (sub-)doelen uit de Doelenboom BOR.

Daarnaast willen we met het MJOP het integraal werken bevorderen. Door vervangingsinvesteringen goed te organiseren kan de gemeente met meer slagkracht projecten plannen en uitvoeren. Ook ontstaat meer ruimte voor een integrale aanpak en samenwerking met externe partners.

In 2026, bij de herijking van het IBOR, worden zowel de onderhouds- als vervangingsbudgetten weer tegen het licht gehouden.

---

² De begroting 2025 – 2028 heeft een nieuwe programmastructuur met vier programma's. Per programma zijn de gewenste maatschappelijke effecten en belangrijkste doelen en inspanningen beschreven en deze sluiten aan bij de doelenbomen die de gemeenteraad heeft vastgesteld. De doelenboom BOR gaat over het beheer van de openbare ruimte en valt onder uit Programma 1 (Samen Wonen).

1.3 Leeswijzer

Hoofdstuk 2 beschrijft wat en waarom we beheren, geeft criteria voor onderhoud en vervangen en gaat in op de relatie met maatschappelijke ambities en op de financiële context. Hoofdstuk 3 gaat in op de vervangingskosten voor de komende 10 jaar en illustreert het effect hiervan op de begroting. Hoofdstuk 4 beschrijft per taakveld de onderhoudskosten en kapitaallasten. Hoofdstuk 5 sluit af met aanbevelingen en een samenvattend overzicht.

In dit MJOP gaat het over de volgende taakvelden van de openbare ruimte:

- Civiele kunstwerken;
- Openbare verlichting;
- Wegen;
- Groen;
- Spelen;

De volgende taakvelden maken (nog) geen deel uit van dit MJOP:

- Begraafplaatsen: er wordt gewerkt aan een nieuw Beleidsplan;
- Riolering: de vervangingskosten voor riolering zijn nu geregeld in het Gemeentelijke Rioleringsplan 2022-2026 en komen in een volgende versie van het MJOP;
- Sportvoorzieningen en gebouwen: deze onderwerpen blijven buiten het MJOP;
- Straatmeubilair, beeldende kunstwerken en overige recreatieve voorzieningen: het areaal en de vervangingsopgave worden in beeld gebracht en later onderdeel van het MJOP

Kapitaalgoederen: objecten die een belangrijke maatschappelijke en financiële waarde hebben, het gaat in de openbare ruimte bijvoorbeeld om wegen en verhardingen, civiele kunstwerken en groen.

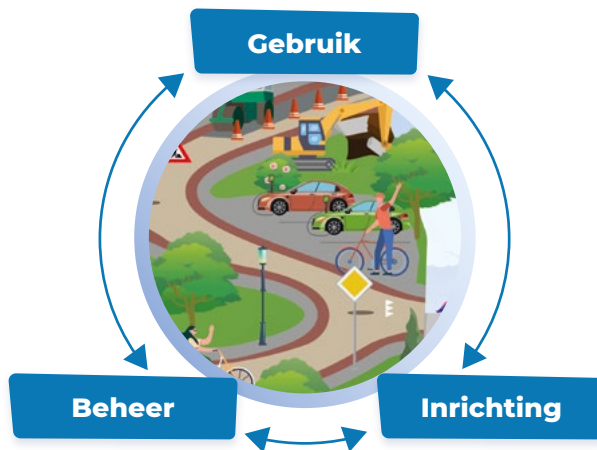
Taakvelden openbare ruimte: deelterreinen van de openbare ruimte waaraan de gemeente geld besteedt. We onderscheiden o.a. wegen, openbare verlichting, groen, spelen, riolering, civiele kunstwerken en straatmeubilair

Hoofdstuk 2

Onderhoud en vervanging

Het beheren van de openbare ruimte (straten, wegen, voetpaden, fietsroutes, openbaar groen, verlichting etc.) bestaat uit het onderhouden, het (her)inrichten en het reguleren van het gebruik. Uiteindelijk hoort daar ook het vervangen bij. In dit hoofdstuk staat algemene informatie over beheer van de openbare ruimte: wat wordt beheerd, waarom en hoe?

Het integraal beheer van de openbare ruimte staat voor alle maatregelen die nodig zijn om de openbare ruimte op het gewenste niveau te brengen en in stand te houden. Uitgangspunt is dat de openbare ruimte als één geheel wordt ervaren en de gebruiks-, inrichtings- en beheerqualiteiten met elkaar in balans zijn. Dit wordt ook wel de 'gouden driehoek voor een succesvolle openbare ruimte' genoemd:

Figuur 2: De gouden driehoek voor een succesvolle openbare ruimte

2.1 Wat we beheren

De gemeente beheert 3,4 miljoen m² groen, ruim 2,8 miljoen m² verharde wegen en een groot aantal objecten zoals bomen, speeltoestellen en lichtmasten. In figuur 3 staat voor verschillende kapitaalgoederen wat de gemeente Dalfsen beheert.

				
Groen 3.408.712 m ²	Wegen verhard 2.800.000 m ²	Speeltoestellen 798 stuks	Watergangen 490 km	Lichtmasten 6.584 stuks
				
Bomen 51.000 stuks	Wegen onverhard 230.000 m ²	Speel- ondergronden 19.845 m ²	Bruggen en tunnels 60 stuks	Lichtbronnen 6.840 stuks

Figuur 3: Areal in beheer van de gemeente Dalfsen

2.2 Waarom we de openbare ruimte onderhouden en vervangen

Betekenis en functie van de openbare ruimte

De openbare ruimte heeft twee hoofdfuncties:

1. Verkeersfunctie: mensen gebruiken de openbare ruimte om van de ene plek naar de andere te gaan;
2. Verblijfsfunctie: mensen ontmoeten elkaar in de openbare ruimte.

Het is belangrijk de ruimte goed te verdelen en goed in te richten. Dit zorgt ervoor dat mensen zich thuis voelen en het draagt bij aan (positieve) gezondheid, leefbaarheid en veiligheid.

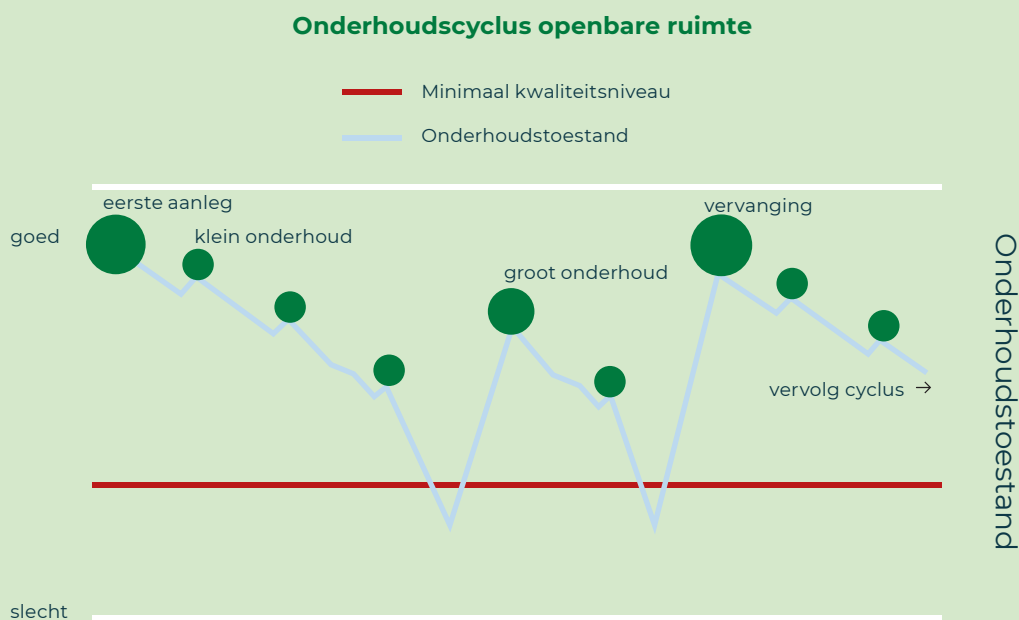
Wettelijke taak

Het onderhouden van de openbare ruimte is één van de kerntaken van gemeenten. Het is een wettelijke taak om goed voor de openbare ruimte te zorgen. In het IBOR staat meer daarover. De provincie houdt toezicht op de financiële positie van gemeenten en kijkt ook hoe het beheer van de kapitaalgoederen is geregeld. De provincie heeft een aantal eisen geformuleerd over hoe we als gemeente om moeten gaan met het beheer van de kapitaalgoederen.

Levenscyclus openbare ruimte

Ondanks goed onderhoud is de technische levensduur van elk kapitaalgoed in de openbare ruimte een keer ten einde. De levensduur per kapitaalgoed verschilt sterk. De verwachte levensduur van een weg is bijvoorbeeld veel langer dan die van een speeltoestel. Door goed onderhoud zorgt de gemeente ervoor dat de verwachte levensduur van een kapitaalgoed wordt gehaald en de openbare ruimte ook echt lang mee kan gaan. Dat is in Dalfsen op zich al goed gelukt.

Een deel van de openbare ruimte kan niet langer met onderhoud op niveau worden gehouden. Vervangingen zijn steeds meer nodig om de openbare ruimte in stand te houden. Verrassend is dit niet. De kwaliteit van de openbare ruimte neemt namelijk na verloop van tijd af. Zie figuur 4 voor een standaard levenscyclus van de openbare ruimte.

Figuur 4: Standaard levenscyclus van de openbare ruimte

2.3 Hoe we bijdragen aan maatschappelijke opgaven

De kapitaalgoederen in de openbare ruimte hebben elk ook een specifieke functie. Een weg om te verplaatsen, een bankje om op te zitten en een brug om over het water te komen. Het beheer van kapitaalgoederen in de openbare ruimte kan bijdragen aan verschillende doelen en ambities van de gemeente. In het IBOR is hiervoor aanvullend beleid opgenomen en ook de Omgevingsvisie besteedt hier aandacht aan.

Hieronder een paar voorbeelden:

- Klimaatadaptatie: de openbare ruimte kan hier een belangrijke bijdrage aan leveren door bijvoorbeeld te vergroenen of waterdoorlaatbare verharding toe te passen. Het riool kan dan ontlast worden en tegelijkertijd kan het grondwaterpeil weer aangevuld worden;
- Groen en biodiversiteit: hier aan kan worden bijgedragen door bijvoorbeeld linten met bijvriendelijke beplanting te maken in het openbaar groen;
- Preventiebeleid: een gezonde leefomgeving stimuleert beweging en gezondheid. Een weg die goed is ingericht voor fietsers of voetgangers draagt bij aan een gezonde leefomgeving en een goed onderhoudsniveau is daarbij belangrijk;
- Toegankelijkheid en inclusiviteit: door de openbare ruimte aan te passen aan specifieke behoeften, bijvoorbeeld door schuine stoepranden of bankjes met ingebouwde rollatorplekken, kan hier aan worden bijgedragen.

Gemeente Dalfsen wil de komende jaren op de juiste momenten de kapitaalgoederen blijven onderhouden, de juiste vervangingen uitvoeren en daarmee bijdragen aan de maatschappelijke opgaven. De inrichtingseisen uit het Handboek Inrichting Openbare Ruimte worden hiervoor toegepast.

In vervangingsprojecten wordt nu al bijgedragen aan maatschappelijke opgaven. Denk aan de Klimaatwinkelstraat. Ook op kleinere schaal wordt in de gemeente de openbare ruimte op een integrale manier verbeterd en bijgedragen aan diverse opgaven en ambities. Zie hieronder twee recente voorbeelden.

Figuur 5a: Stationsstraat, Lemelerveld. Bij dit integrale project is de weg versmald, tegelijkertijd vergroend en veiliger gemaakt. Daarnaast wordt er nu ecologisch beheerd. De bomen zijn in dit project behouden.

Figuur 5b: In de Westerhof is de verharding vervangen. Tegelijkertijd is het plein aantrekkelijker gemaakt door groen en speelmogelijkheden toe te voegen.

2.4 Hoe we bepalen wat we onderhouden

Gewenste kwaliteitsniveaus

Gemeente Dalfsen werkt met verschillende niveaus voor technisch- en verzorgingsonderhoud in de openbare ruimte. Deze zogenaamde beeldkwaliteitsniveaus staan in de Kwaliteitscatalogus Openbare ruimte 2023 van het landelijke kennisplatform CROW. Aan de hand de beeldsystematiek van het CROW wordt de kwaliteit van het onderhoud in de openbare ruimte bewaakt.

De gemeenteraad heeft met vaststelling van het IBOR de kwaliteitsniveaus vastgesteld. In figuur 6 staat welke kwaliteiten nagestreefd worden per onderdeel en functiegebied: deze niveaus wil de gemeente behouden of gaan bereiken.

De beeldsystematiek van het CROW gaat uit van vijf beeldkwaliteitsniveaus. Gemeente Dalfsen beschouwt niveau B als 'basisniveau': de technische staat van de openbare ruimte heeft minimaal dit niveau en is duurzaam, heel en veilig. Bij A+ ligt de openbare ruimte er uitstekend bij en bij D-niveau is het erg rommelig, kapot of vies.

Tijdens inspecties worden gegevens verzameld over de kwaliteit van de diverse onderdelen van de openbare ruimte. Op basis daarvan worden plannings gemaakt voor onderhoud en vervangingen.

Beheer openbaar groen

Bij het beheer van het openbaar groen gaat het wat anders. Om de beeldkwaliteitsniveaus te halen worden vooral preventieve maatregelen genomen. Tot nu toe wordt er weinig vervangen. De laatste jaren zijn er vooral kleinere ingrepen gedaan om de kwaliteit de waarborgen.

Functiegebied	Onderhoud							
	Groen	Verharding ¹	Verlichting	Spelen	Meubilair	Water	Civiele kunstwerken	Reiniging
Dorpscentra	A	B/C	A	B	B	B	B	A/B
Hoofdinfrastructuur	A	B/C	B	B	B	B	B	A/B
Begraafplaatsen	A	B/C	B	B	B	B	B	A/B
Bedrijventerreinen	B	B/C	B	B	B	B	B	A/B
Recreatie & Sport	B	B/C	B	B	B	B	B	A/B
Maatschappelijk & Dienstverlening	B	B/C	B	B	B	B	B	A/B
Buitengebied	B	B/C	B	B	B	B	B	A/B

Figuur 6: Kwaliteitsniveaus gemeente Dalfsen zoals vastgelegd in het IBOR

Inspecties

In de praktijk worden er voor de verschillende onderdelen van openbare ruimte en taakvelden op verschillende momenten inspecties uitgevoerd:

- Voor groen, verharding, openbare verlichting en reiniging wordt meerdere keren per jaar gekeken naar beeldkwaliteitsniveaus;
- Voor verharding, openbare verlichting, spelen en civiele kunstwerken worden ook technische inspecties uitgevoerd en deze geven inzicht in de nog te verwachte (rest)levensduur van het kapitaalgoed.

Hoofdstuk 4 gaat per taakveld ook in op de inspecties.

2.5 Hoe we bepalen wat we vervangen

In de praktijk

Om investeringsplanningen te maken wordt informatie gebruikt over:

- Wat beheerd wordt;
- Wat de waarde ervan is;
- Wat de bestaande en gewenste kwaliteit van de openbare ruimte is.

Er wordt in de praktijk zoveel mogelijk uitgegaan van feitelijke inspecties, metingen buiten op straat. Daaruit blijkt wanneer vervanging nodig is en dat hangt o.a. af van:

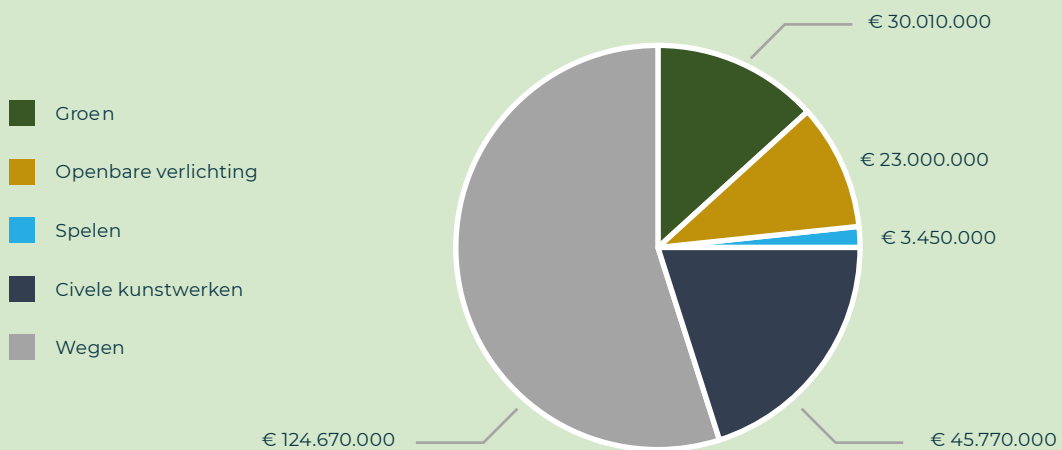
- Wanneer het kapitaalgoed gerealiseerd of geplaatst is;
- Het gebruik;
- Het soort kapitaalgoed;
- De kwaliteitsambities die met het IBOR zijn vastgesteld.

Er ontstaan door deze punten per jaar soms grote verschillen in de vervangingsinvesteringen die nodig zijn. De leeftijd van kapitaalgoederen in de openbare ruimte kan aanleiding geven om (vaker) te gaan inspecteren en ook wat zeggen over de verwachte vervangingsopgave op termijn. Er wordt niet alleen maar op basis van leeftijd vervangen. De leeftijd heeft invloed op welke maatregel genomen wordt.

De openbare ruimte is in verschillende periodes en fases aangelegd en zal gezien de leeftijd ook in fases vervangen worden. In de praktijk zullen er periodes zijn met hoge pieken aan vervangingen en vervangingsinvesteringen ('vervangingsgolf') omdat er decennia ervoor erg veel openbare ruimte is aangelegd. In de jaren vijftig en zestig is er bijvoorbeeld veel openbare ruimte aangelegd. Een deel hiervan is al vervangen in de afgelopen jaren, een deel ook nog niet.

Wat het kost om de openbare ruimte ineens te vervangen

De waarde van het groen, de openbare verlichting, speeltoestellen en -ondergronden, civiele kunstwerken en wegen in de gemeente Dalfsen wordt geschat op € 227 miljoen. Dit zou het nu (in theorie) kosten om de kapitaalgoederen die in dit MJOP staan ineens te vervangen. Stel dat al deze kapitaalgoederen gemiddeld 60 jaar mee zouden gaan én gelijkmatig over 60 jaar vervangen zouden worden. Dan is jaarlijks een investering nodig van € 3,78 miljoen.

Figuur 7: Vervangingswaarde van de openbare ruimte in de gemeente Dalfsen (totaal: € 227 miljoen). In de grafiek ontbreekt een aantal kapitaalgoederen.

Hoofdstuk 3

Financiën en kosten

In dit hoofdstuk staat algemene informatie over de financiën voor de openbare ruimte (3.1). Deze informatie staat ook in het IBOR. Ook is beschreven hoe we aan de bedragen zijn gekomen die in dit MJOP worden genoemd. (3.2).

In 3.3 wordt een overzicht gegeven van de vervangingskosten voor de komende tien jaar (3.3). In hoofdstuk 4 staan de financiën per taakveld.

3.1 Wat is de financiële context

Zoals eerder is benoemd is onderhoud van kapitaalgoederen o.a. nodig voor de veiligheid van alle gebruikers van de openbare ruimte. Gemeenten moeten (geplande) uitgaven ook goed financieel verantwoorden. Er zijn regels voor financiële rapportages die gemeenten en provincies moeten maken. Dit is in de wet vastgelegd, in het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV). Het doel hiervan is om het proces van begroten en verantwoorden transparanter te maken. Het BBV onderscheidt twee typen kapitaalgoederen:

- Met economisch nut - Dit zijn de kapitaalgoederen waar je inkomsten uit kunt genereren. Voor de openbare ruimte gaat dit bijvoorbeeld om het rioolstelsel en de begraafplaatsen. Hier kun je immers heffingen en rechten voor innen. Het BBV stelt dat deze investeringen moeten worden geactiveerd.
- Met maatschappelijk nut - Dit zijn kapitaalgoederen waar geen inkomsten uit te halen zijn, maar die wel duidelijk een publieke functie hebben. Het gaat dan bijvoorbeeld om wegen, water en groenvoorzieningen. Met ingang van 2017 moeten deze investeringen ook worden geactiveerd.

Onderhoud of investering

Bij de financiële verantwoording over (groot) onderhoud en vervangingen moet worden uitgegaan van de omschrijvingen die hieronder staan. Vaak worden deze begrippen nog door elkaar gebruikt.

Onderhoud: “Alle (geplande en niet geplande) maatregelen aan of op elementen in de openbare ruimte, die in het beheer zijn van de gemeente en nodig zijn voor het gedurende de levensduur in stand houden of herstellen van het door de gemeenteraad vastgestelde kwaliteitsniveau.”

Groot onderhoud: “Alle planbare maatregelen aan of op elementen in de openbare ruimte, die in het beheer zijn van de gemeente en nodig zijn voor het gedurende de levensduur in stand houden of herstellen van het door de gemeenteraad vastgestelde kwaliteitsniveau, als gevolg van slijtage door gebruik waarbij de cyclus groter is dan jaarlijks.”

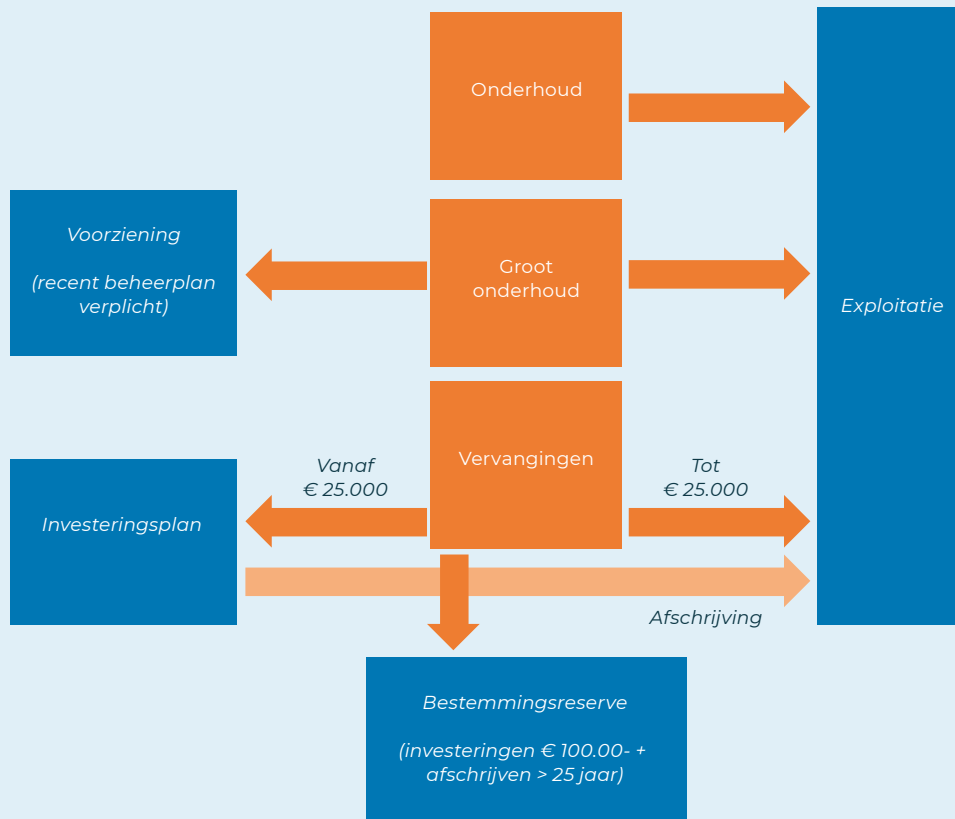
Vervanging: “Vervangen van een element of onderdeel in de openbare ruimte, die in het beheer is van de gemeente en aan het einde is van de levensduur. Het door de gemeenteraad vastgestelde kwaliteitsniveau verandert niet. Er is sprake van een nieuwe technische levensduur van het element of onderdeel. Vervanging wordt gezien als een investering. Ook levensduur verlengende maatregelen zijn een investering, hierbij worden maatregelen genomen die niet horen bij de verwachte maatregelen in de standaard levenscyclus en zijn bedoeld om de levensduur van een onderdeel van de openbare ruimte te verlengen.”

Dekking

In de ‘Financiële verordening gemeente Dalfsen’ staan de volgende uitgangspunten voor de dekking van de verschillende kosten:

- Onderhoud:
  - 100% en altijd ten laste van de exploitatie;

- Groot onderhoud:
  - Ten laste van de exploitatie of een voorziening;

- Investerings:
  - Tot € 25.000: altijd in één keer ten laste van de exploitatie brengen;
  - Vanaf € 25.000: activeren en afschrijven. De afschrijvingslasten (kapitaallasten) komen volledig ten laste van exploitatie.

Schematisch ziet het er als volgt uit:

Figuur 8: Schematische weergave dekking kosten van (groot) onderhoud en vervangingen

Figuur 8 laat zien wanneer kosten onder een exploitatiebegroting vallen, eventueel onder een voorziening of als investering op de begroting komen in het investeringsplan.

Voor de kapitaalgoederen in de openbare ruimte heeft gemeente Dalfsen een aantal voorzieningen:

- Voorziening exploitatie riolering en een voorziening voor toekomstige (riool-) vervangingen;
- Voorziening groot onderhoud civiele kunstwerken (zie ook hoofdstuk 4).

Met het vaststellen van het IBOR heeft de gemeenteraad ook een reserve beheer openbare ruimte ingesteld. De reserve is bedoeld om vervangingsmaatregelen te kunnen treffen zodat voorzieningen in de openbare ruimte in stand gehouden kunnen worden (op basis van onderhouds- en investeringsplannen). Er is ook een 'Reserve herwaardering Groen'. Hieruit worden kosten gedekt die voortvloeien uit het Groenbeleidsplan.

Componentenmethode

Bij investeringen maakt Dalfts gebruik van de zogenaamde componentenmethode (conform BBV). Bij deze methode worden gelijksoortige investeringen bij elkaar opgeteld en dan gezien als één investering, met activering en kapitaallasten. Uitgangspunt is dat gekeken wordt naar de totale uitgave in één jaar voor het vervangen van object(en) en/of component(en) met eenzelfde levensduur. Wanneer dit boven de € 25.000,- uitkomt wordt dit als een investering gezien. Voor openbare verlichting gebruikt gemeente Dalfts deze methode. Dat wordt toegelicht in hoofdstuk 4.

3.2 Welke uitgangspunten hanteren we in het MJOP

Voor de bedragen die genoemd worden in de volgende paragraaf is uitgegaan van:

- Vervangingsinvesteringen:
  - Inclusief 10% interne organisatiekosten;
  - Bij de kapitaallasten is gerekend met 1% rekenrente voor de nieuwe investeringen;
  - Exclusief externe VAT-kosten (openbare verlichting, wegen, groen, spelen). Eigen medewerkers bereiden over het algemeen onderhoud en vervangingen voor en houden toezicht op uitvoering. Wanneer in de toekomst werkzaamheden uitbesteed worden en externe VAT-kosten worden gemaakt (voor o.a. voorbereiding, administratie of het toezicht), dan wordt dit apart aangevraagd aan de raad.
  - Inclusief externe VAT-kosten voor civiele kunstwerken;
  - Bedragen zijn alleen voor het vervangen van de huidige situatie, zonder aanpassingen.
- Alle bedragen zijn in euro's, inclusief BTW en afgerond;
- Voor het bepalen van de kapitaallasten per taakveld is uitgegaan van een gemiddeld bedrag per jaar dat nodig is om de openbare ruimte te vervangen.

Waar in de berekeningen is afgeweken van deze punten wordt dat specifiek benoemd.

3.3 Wat kost het om de openbare ruimte te vervangen

Vervangingskosten komende tien jaar

Op basis van diverse gegevens (o.a. jaar van realisatie, inspecties, kengetallen) is tot en met 2034 in beeld gebracht welke vervangingen in de openbare ruimte nodig zijn en wat de investeringskosten daarvan zijn (zie figuur 9). Voor het taakveld Groen is enkel op basis van kengetallen berekend wat gemiddeld de jaarlijkse vervangingsinvesteringen zijn.

De feitelijke investeringsplanning zal anders worden, bijvoorbeeld om de werkzaamheden beter te spreiden en behapbaar te houden. In volgende hoofdstukken wordt hier verder op ingegaan. Kapitaallasten zullen daardoor ook afwijken. De extra kapitaallasten uit figuur 9 zijn ter illustratie en voor één jaar waarin de gemiddelde investering gedaan wordt.

Jaar	Civiele kunst-werken	Openbare verlichting (OVL)	Wegen	Groen	Spelen	TOTAAL
2025	€ -	€ 320.000	€ -	€ 600.000	€ 320.000	€ 1.240.000
2026	€ -	€ 111.000	€ 1.150.000	€ 600.000	€ 225.000	€ 2.086.000
2027	€ 1.250.000	€ 178.000	€ -	€ 600.000	€ 478.000	€ 2.506.000
2028	€ -	€ 162.000	€ -	€ 600.000	€ 644.000	€ 1.406.000
2029	€ 425.000	€ 131.000	€ 9.889.000	€ 600.000	€ -	€ 11.045.000
2030	€ -	€ 723.000	€ -	€ 600.000	€ 304.000	€ 1.627.000
2031	€ 969.000	€ 228.000	€ 753.000	€ 600.000	€ 146.000	€ 2.696.000
2032	€ -	€ 265.000	€ 50.000	€ 600.000	€ 99.000	€ 1.014.000
2033	€ 654.000	€ 168.000	€ 300	€ 600.000	€ 207.000	€ 1.629.000
2034	€ -	€ 111.000	€ 189.000	€ 600.000	€ 128.000	€ 1.028.000
Gemiddelde investering per jaar	€ 330.000	€ 240.000	€ 1.203.000	€ 600.000	€ 255.000	€ 2.628.000
Extra kapitaallast³	€ 11.500	€ 8.750	€ 42.000	€ 30.000	€ 19.550	

Figuur 9: Vervangingskosten per taakveld en extra kapitaallasten over de gemiddelde investering.

³ Dit zijn de extra kapitaallasten voor één jaar waarin de gemiddelde investering is gedaan

Er is gerekend met de financiële afschrijvingstermijnen uit de Financiële verordening gemeente Dalfsen 2024 (figuur 10). De extra kapitaallasten komen bij een gemiddeld jaar uit op (afgerond) € 112.000. Dat is de gemiddelde investering gedeeld door de afschrijvingstermijn plus 1% van de gemiddelde investering.

Taakveld	Financiële afschrijvingstermijn conform Financiële verordening
Civiele kunstwerken	40 jaar (verkeersbruggen), 25 jaar (voetgangers- en fietsbruggen)
OVL	25 jaar (armaturen), 50 jaar (lichtmasten)
Wegen	40 jaar (overig), 15 jaar (centrumgebied)
Groen	25 jaar
Spelen	15 jaar

Figuur 10: Financiële afschrijvingstermijnen conform de Financiële verordening gemeente Dalfsen 2024.

Meerkosten voor integrale aanpak en bijdragen aan andere opgaven

Deze paragraaf beschrijft (ter illustratie) welke extra kosten er kunnen zijn bij vervangingen in de openbare ruimte.

Extra kosten door een andere inrichting

De openbare ruimte wordt nu meestal anders ingericht dan zoals het ooit is aangelegd. Vandaag de dag worden straten niet meer zo ingericht als in de jaren 60, 70 of 80. Er wordt in plannen nu o.a. meer rekening gehouden met ander gebruik, extra groen, andere materialen en de afvoer of het vasthouden van regenwater. Dit gebeurt nu ook al volop in de gemeente Dalfsen.

Uit onderzoek blijkt dat een gewijzigde inrichting bij vervangingen gemiddeld 5,8% duurder is dan wanneer de inrichting gelijk gebleven zou zijn. Dit geldt voor verschillende typen woonwijken, bedrijventerreinen en centra in het land. Dit komt o.a. door het toevoegen van nieuwe elementen (zoals extra bomen), door het veranderen van het straatprofiel (meer vergroenen en minder verharding) of gebruik van andere materialen (zoals het vaker toepassen van groene parkeervakken). Deze kosten hebben vaak betrekking op de taakvelden Wegen, Groen en Spelen. Per situatie en per project kunnen de extra kosten aanzienlijk verschillen.

Extra proces- en organisatiekosten

Ook proces- en organisatiekosten en een integrale aanpak maken projecten duurder. Wanneer extra opgaven of ambities meegenomen worden, stijgen ook de kosten van planvorming, voorbereiding, onderzoek en overleg. Binnen de gemeente moet er meer worden overlegd om vervangingsplanningen op elkaar aan te laten sluiten en beleidsambities te verwerken. Wanneer plannings veranderen is ook extra afstemming nodig met externe partijen. Dit kost allemaal meer tijd. Ook kan extra onderzoek nodig zijn om te laten zien hoe aan bepaalde ambities kan worden bijgedragen.

Bij een nieuwe inrichting en aanpassingen in de eigen omgeving wordt de buurt vanzelfsprekend betrokken, bijvoorbeeld om mee te denken over de plannen en om eigen ideeën in te brengen. Hoe meer (mogelijke) aanpassingen en hoe groter de veranderingen, hoe meer tijd vaak nodig is voor de het participatietraject. Daarbij zijn er natuurlijk ook verschillen van mening en belangen. Waar meer processen bij elkaar komen beïnvloeden de processen elkaar. Ook dit vraagt de nodige (extra) aandacht.

Extra kosten door een integrale aanpak

Gemeente Dalfsen wil meer integraal gaan vervangen in de openbare ruimte. Ook dat vraagt de nodige afstemming en het schuiven met planningen van taakvelden. In de praktijk worden bijvoorbeeld rioolvervangingen regelmatig naar voren gehaald en gelijk met weg- en groenvervangingen gedaan. Dat betekent dat er dan sprake is of kan zijn van een verkorte levensduur en kapitaalvernietiging. Dat betekent financieel ook het een en ander. Daar staat tegenover dat inwoners slecht eenmaal hinder hebben wanneer de hele openbare ruimte op de schop gaat bij integraal vervangen. Ook kan met één project meer waarde toegevoegd worden aan de omgeving.

Meerkosten niet meegenomen

Hoewel er aanzienlijke verschillen kunnen zijn, geven alle extra kosten ('meerkosten') naar verwachting een gemiddelde kostenstijging van 10 tot 15%. Deze meerkosten werken ook door in de kapitaallasten. Vervangingen en ambities los van elkaar realiseren is naar verwachting duurder.

Hoe hoog de meerkosten per vervanging bij een integrale aanpak echt worden is onzeker. Om het effect te laten zien wordt in figuur 11 uitgegaan van 12,5% meerkosten. De kosten voor de ambities voor Spelen worden meegenomen in het beleidsplan Spelen, bewegen en ontmoeten 2025 – 2034 (het SBO) en de besluitvorming hierover. Voor civiele kunstwerken zijn de financiële effecten van ambities zeer beperkt en voor openbare verlichting zijn ze al grotendeels verwerkt (door verLEDden en slimmere armaturen).

Taakveld	Extra investeringen	Kapitaallasten (2026)
Wegen	€ 150.000	
Groen	€ 75.000	
Totaal	€ 225.000	€ 10.000

Figuur 11: Overzicht extra investeringsbehoefte voor opwaarderen openbare ruimte (ambitiebudgetten) (afgerond) en kapitaallasten per jaar

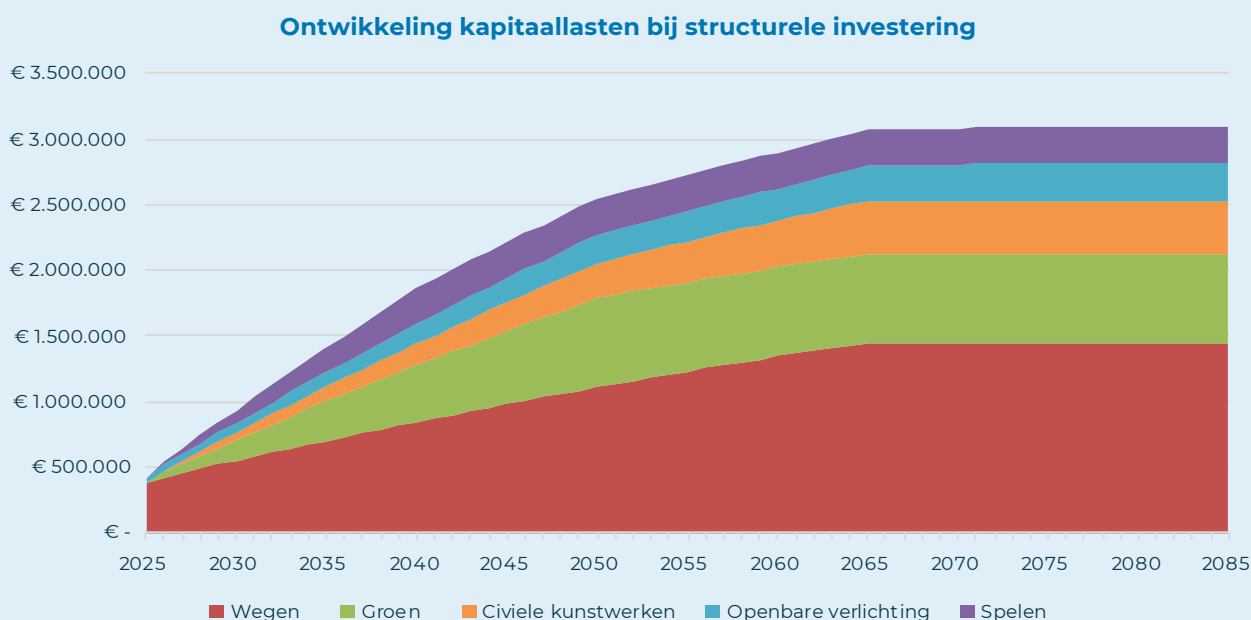
Financiële effect vervangingsinvesteringen

Conform het BBV moeten gemeenten vervangingsinvesteringen activeren en afschrijven over meerdere jaren. Zo ontstaan er geen pieken door de vervangingsinvesteringen. Ook betalen alle gebruikers zo evenredig mee aan de openbare ruimte tijdens het gebruik. De kapitaallasten voor het afschrijven over meerdere jaren worden opgenomen in de exploitatiebegroting.

Wanneer vanaf 2025 jaarlijks gelijkblijvend geïnvesteerd wordt in het vervangen van kapitaalgoederen in de openbare ruimte (ook na 2034) dan stijgen de kapitaallasten jaarlijks ook gelijkmatig, tot het einde van de afschrijvingstermijn. De kapitaallasten zijn in 2025 (toekomstige exploitatie) afgerond € 429.000 en dat kan oplopen tot uiteindelijk € 3,1 miljoen rond het jaar 2075. Hierbij is uitgegaan van de gemiddelde vervangingsinvesteringen, ook na 2034, en de daarbij behorende kapitaallasten.

Figuur 12 laat de stijging van de kapitaallasten zien. Er is hier gerekend met 1% rekenrente en de financiële afschrijvingstermijnen. Na 2075 blijven de kapitaallasten gelijk. Nieuwe vervangingen kan de gemeente vanaf dat moment grotendeels dekken uit de afschrijvingen.

In de praktijk zal de curve anders verlopen, bijvoorbeeld doordat er sprake is van areaaluitbreiding, opwaardering (door meenemen van ambities) en stijging van kosten.

Figuur 12: Langjarig effect kapitaallasten (incl. 1% rekenrente, excl. ambities) op de exploitatiebegroting (doorgetrokken op investeringsniveau van de komende tien jaar).

Hoofdstuk 4

Financiën per taakveld

Dit hoofdstuk start per taakveld met een overzicht van een aantal kenmerken en (financiële) uitgangspunten. Per taakveld worden overzichten gegeven van de vervangingsinvesteringen en de huidige en de 'toekomstige' exploitatie.⁴

De uitgangspunten die in hoofdstuk 3 (3.2) genoemd zijn gelden ook voor de bedragen in dit hoofdstuk. De bedragen voor onderhoud zijn exclusief de kosten van de eigen onderhoudsdienst en gebaseerd op de kwaliteitsniveaus uit het IBOR;

Voor de huidige exploitatie is uitgegaan van de bedragen uit de programmabegroting 2024 – 2027. Bij de toekomstige exploitatie zijn de aanpassingen uit de PPN 2025 – 2028 meegenomen. Er staat er voor de kapitaalgoederen die in dit hoofdstuk aan de orde komen bijna € 2,4 miljoen op de exploitatiebegroting 2024, voor:

- Onderhoud (plus niet uitvoeringskosten) (€ 722.000);
- Groot onderhoud (€ 933.000) en dotaties aan de voorziening voor groot onderhoud (€ 203.000);
- Apparaatskosten (Spelen, € 60.000);
- Kapitaallasten (€ 353.000);

De budgetten worden jaarlijks bekeken. Door o.a. inflatie, kostenstijgingen en toename van areaal is geregeld bijstelling nodig. Dit wordt betrokken bij de Planning & Control cyclus.

---

⁴ De 'toekomstige' exploitatie is de financiële vertaling van de aanpassingen die o.a. nodig zijn wanneer de vervangingsinvesteringen worden doorgevoerd. In de praktijk kan de exploitatie afwijken van wat in dit hoofdstuk staat.

4.1 Civiele kunstwerken

Algemeen

Wat valt onder civiele kunstwerken	Bruggen, duikers, kademuren
Afschrijvingstermijn	40 jaar (verkeersbruggen); 25 jaar (voetgangers- en fietsbruggen)
Inspecties	Elke 4 jaar De planningen en vervangingsinvesteringen zijn gebaseerd op de inspecties van 2021 en nader onderzoek Na de volgende inspectie van alle civiele kunstwerken (2025), wordt de vervangingsplanning en de dotatie aan de voorziening 'civiele kunstwerken' geëvalueerd en eventueel aangepast.
Is er een voorziening	Ja, sinds 2024 voor groot onderhoud civiele kunstwerken

Figuur 13: Taakveld civiele kunstwerken, wat valt eronder, afschrijvingstermijn en inspecties

Na de vaststelling van het MJOP 2023-2032 is het onderhoudsbudget voor civiele kunstwerken gesplitst in een budget voor onderhoud en een budget voor groot onderhoud. Ook is een voorziening groot onderhoud 'civiele kunstwerken' ingesteld om de jaarlijkse schommelingen in de kosten op te vangen. Vanaf 2024 wordt elk jaar € 75.000 gedoteerd aan deze voorziening (en in 2024 eenmalig € 128.000 extra).

Vervangingsinvesteringen

Op basis van inspecties (2021) is er voor het MJOP 2023 – 2032 een vervangingsplanning voor civiele kunstwerken gemaakt. Het gaat veelal om incidentele en relatief kostbare vervangingen van bruggen. In het investeringsplan (PPN 2024 – 2027) is rekening gehouden met twee vervangingsinvesteringen. Uit onderzoek blijkt dat het investeringsplan moet worden aangepast. In onderstaande tabel staat welke vervangingsinvesteringen worden voorzien voor de komende tien jaar.

Jaar	Civiele kunstwerken
2025	€ -
2026	€ -
2027	€ 1.250.000
2028	€ -
2029	€ 425.000
2030	€ -
2031	€ 969.000
2032	€ -
2033	€ 654.000
2034	€ -
Gemiddelde investering per jaar	€ 330.000

Figuur 14: Vervangingsinvesteringen civiele kunstwerken per jaar (inclusief externe VAT-kosten)

Huidige en toekomstige exploitatie

Huidige exploitatie	2024	2025	2026	2027	2028
Niet-uitvoeringkosten onderhoud (energie)	€ 4.000	€ 4.000	€ 4.000	€ 4.000	
Onderhoud	€ 11.000	€ 15.000	€ 15.000	€ 28.000	
Groot onderhoud	T.l.v. van de voorziening	T.l.v. van de voorziening	T.l.v. van de voorziening	T.l.v. van de voorziening	
Dotatie voorziening (vastgesteld met MJOP 2023 – 2032)	€ 203.000	€ 75.000	€ 75.000	€ 75.000	
Kapitaallasten i.v.m. vervangingsinvesteringen	€ 4.000	€ -	€ -	€ 12.500	
Totaal	€ 222.000	€ 94.000	€ 94.000	€ 107.000	

Toekomstige exploitatie		2025	2026	2027	2028
Niet-uitvoeringkosten onderhoud (energie)		€ 4.000	€ 4.000	€ 4.000	€ 4.000
Onderhoud		€ 11.000	€ 15.000	€ 15.000	€ 28.000
Groot onderhoud		T.l.v. van de voorziening	T.l.v. van de voorziening	T.l.v. van de voorziening	T.l.v. van de voorziening
Dotatie voorziening (vastgesteld met MJOP 2023 – 2032)		€ 203.000	€ 75.000	€ 75.000	€ 75.000
Kapitaallasten i.v.m. vervangingsinvesteringen		€ -	€ -	€	€ 43.000
Totaal		€ 94.000	€ 94.000	€ 107.000	€ 150.000

Figuur 15: Huidige en toekomstige exploitatie voor civiele kunstwerken

De aanpassing van de (investerings-)planning heeft effect op de exploitatie. Kapitaallasten worden een jaar na de investering opgenomen op de exploitatiebegroting. De kapitaallasten van de eerste vervangingen, die voor 2027 voorzien zijn, zullen vanaf 2028 op de exploitatiebegroting komen. Voor civiele kunstwerken blijven de overige kosten (vooralsnog) ongewijzigd.

Voor civiele kunstwerken stijgt de kapitaallast t/m 2034 door tot € 112.000.

4.2 Openbare verlichting

Wat valt onder openbare verlichting	Armaturen, lichtmasten, lichtbronnen, grondspots, aanlichten van gebouwen
Afschrijvingstermijn	25 jaar (armaturen) 50 jaar (lichtmasten)
Afschrijvingsmethode	Componentenmethode: voor de verschillende onderdelen (armaturen en lichtmasten) worden andere afschrijvingstermijnen toegepast
Inspecties	Visuele inspectie: jaarlijks Technische inspectie: eens per drie jaar De planningen en vervangingsinvesteringen zijn gebaseerd op de inspectie van 2023 Bij de volgende inspectie van de openbare verlichting (in 2026) worden de bedragen weer aangepast n.a.v. de financiële gevolgen van de inspectie.
Is er een voorziening	Nee

Figuur 16: Taakveld openbare verlichting, wat valt eronder, afschrijvingstermijn en inspecties

MJOP 2023

De afgelopen jaren is op basis van het vastgestelde beleidsplan "Licht en Donkerte" en een door de raad vastgesteld krediet geïnvesteerd in openbare verlichting. De cijfers in dit MJOP wijken wat af van het MJOP uit 2023 omdat het gemiddelde over een andere periode gaat, kosten zijn gestegen en uitgegaan is van een recentere inspectie (2023).

Vervangingsinvesteringen

In figuur 17 staan de noodzakelijke vervangingsinvesteringen voor de komende tien jaar. De uitvoeringsplanning wordt afgestemd op de gemiddelde investering per jaar.

Jaar	Openbare verlichting (OVL)	Uitvoeringsplanning
2025	€ 320.000	€ 240.000
2026	€ 111.000	€ 240.000
2027	€ 178.000	€ 240.000
2028	€ 162.000	€ 240.000
2029	€ 131.000	€ 240.000
2030	€ 723.000	€ 240.000
2031	€ 228.000	€ 240.000
2032	€ 265.000	€ 240.000
2033	€ 168.000	€ 240.000
2034	€ 111.000	€ 240.000
Gemiddelde investering per jaar	€ 240.000	€ 240.000

Figuur 17: Vervangingsinvesteringen per jaar voor Openbare verlichting

Huidige en toekomstige exploitatie

Huidige exploitatie	2024	2025	2026	2027	2028
Onderhoud (incl. energie)	€ 182.000	€ 186.000	€ 190.000	€ 194.000	
Groot onderhoud	€ -	€ -	€ -	€ -	
Kapitaallasten	€ 9.300	€ 9.300	€ 9.300	€ 9.300	
Totaal	€ 191.000	€ 195.000	€ 199.000	€ 203.000	

Toekomstige exploitatie		2025	2026	2027	2028
Onderhoud (incl. energie)		€ 186.000	€ 190.000	€ 194.000	€ 194.000
Groot onderhoud		€ -	€ -	€ -	€ -
Kapitaallasten⁵		€ 30.000	€ 41.000	€ 49.000	€ 57.000
Totaal		€ 216.000	€ 231.000	€ 243.000	€ 251.000
Verschil huidig exploitatiebudget		€ 21.000	€ 32.000	€ 40.000	

Figuur 18: Huidige en toekomstige exploitatie voor Openbare verlichting

In 2021 is besloten om de reguliere vervanging van masten en armaturen te activeren. De afschrijvingslasten van de investeringen worden gedekt uit de huidige exploitatielasten. Om de openbare verlichting versneld van Ledverlichting te voorzien (verledden) is voor 2023 en 2024 een extra investeringskrediet toegekend. De werkzaamheden lopen nog door in 2025. In de toekomstige exploitatie zijn de kapitaallasten van vervangingsinvesteringen en verledden toegevoegd.

In 2024 is het budget voor groot onderhoud verlaagd.⁶

Voor OVL stijgt de totale kapitaallast bij gelijkblijvende vervangingsinvesteringen t/m 2034 door tot € 107.000 in 2034.

⁵ Kapitaallasten van verledden en vervangingsinvesteringen toegevoegd (beiden incl. 1% rekenrente)

⁶ In het kader van de programmabegroting 2025 – 2028 wordt voorgesteld deze verlaging (€ 75.000) terug te draaien. Dit is nog niet meegenomen in dit MJOP. Ook niet meegenomen zijn voorgestelde begrotingswijzigingen voor hogere energie- en onderhoudslasten.

4.3 Wegen

Wat valt onder Wegen	Verharde en onverharde wegen binnen en buiten de bebouwde kom⁷.
<i>Afschrijvingstermijn</i>	Wegen in het centrumgebied (15 jaar) Wegen overig (40 jaar)
<i>Inspecties</i>	Elke twee jaar De planningen en vervangingsinvesteringen zijn gebaseerd op de inspecties van 2024

Figuur 19: Taakveld Wegen, wat valt eronder, afschrijvingstermijn en inspecties

Vervangingsinvesteringen

In figuur 20 staan de noodzakelijke vervangingsinvesteringen voor Wegen voor de komende tien jaar. De bedragen uit de middelste kolom zijn gebaseerd op de inspectie uit 2024. De bedragen voor vervangingsinvesteringen verschillen per jaar aanzienlijk. De gemiddelde investering komt uit op € 1.203.000 per jaar. In werkelijkheid worden werkzaamheden gelijkmatig gespreid over de jaren. De uitvoeringsplanning wordt afgestemd op de gemiddelde investering per jaar. Zo blijft het behapbaar.

Jaar	Wegen	Uitvoeringsplanning
2025	€ -	€ 1.200.000
2026	€ 1.150.000	€ 1.200.000
2027	€ -	€ 1.200.000
2028	€ -	€ 1.200.000
2029	€ 9.889.000	€ 1.200.000
2030	€ -	€ 1.200.000
2031	€ 753.000	€ 1.200.000
2032	€ 50.000	€ 1.200.000
2033	€ 300	€ 1.200.000
2034	€ 189.000	€ 1.200.000
Gemiddelde investering per jaar	€ 1.203.000	€ 1.200.000

Figuur 20: Vervangingsinvesteringen per jaar voor Wegen

⁷ De bedragen hier zijn exclusief de kosten voor beheer van bermen, sloten en watergangen

Voor vervangingsinvesteringen voor Wegen gelden de volgende afspraken uit het IBOR:

- De vervangingsopgave is bepaald op basis van een technische levensduur. Dit is het moment waarop financieel gezien de weg beter vervangen dan onderhouden kan worden.
- Soms is het nodig om een weg, bijvoorbeeld in verband met andere opgaven in de openbare ruimte, eerder te vervangen. Als de periode tot aan het einde van de technische levensduur van de weg 10 jaar of korter is, dan wordt de weg vervangen vanuit vervangingsbudget (als dat beschikbaar is). Is die periode langer dan 10 jaar dan zal afzonderlijk vervangingsbudget gevraagd worden aan de gemeenteraad.

Huidige en toekomstige exploitatie

Huidige exploitatie	2024	2025	2026	2027	2028
Niet-uitvoeringskosten	€ 69.000	€ 69.000	€ 69.000	€ 69.000	
Onderhoud ⁸	€163.000	€ 166.000	€ 169.000	€ 172.000	
Groot onderhoud	€ 871.000	€ 892.000	€ 908.000	€ 927.000	
Kapitaallasten	€ 320.000	€ 334.000	€ 346.000	€ 356.000	
Totaal	€ 1.423.000	€ 1.461.000	€ 1.492.000	€ 1.524.000	

Toekomstige exploitatie	2024	2025	2026	2027	2028
Niet-uitvoeringskosten		€ 69.000	€ 69.000	€ 69.000	€ 69.000
Onderhoud		€ 166.000	€ 169.000	€ 172.000	€ 172.000
Groot onderhoud		€ -	€ -	€ -	
Dotatie voorziening ⁹		€ 1.005.000	€ 1.021.000	€ 1.040.000	€ 1.040.000
Kapitaallasten ¹⁰		€ 394.000	€ 459.000	€ 510.000	€ 562.000
Totaal		€ 1.634.000	€ 1.718.000	€ 1.719.000	€ 1.843.000
Vershil huidig exploitatiebudget		€ 173.000	€ 226.000	€ 195.000	

Figuur 21: Huidige en toekomstige exploitatie voor wegen

Er is in 2024 € 1.423.000 beschikbaar voor het onderhoud, de kapitaallasten en de niet-uitvoeringskosten van Wegen. In de kapitaallasten van investeringen voor Wegen zitten ook de lasten voor bijvoorbeeld de projecten uit het Gemeentelijk Verkeer en Vervoerplan, de Integrale Fietsvisie en andere projecten waar sprake is van opwaardering van wegen.

8 In de bedragen zijn opgenomen: onderhoudskosten voor verharde en onverharde wegen en advieskosten derden

9 De dotatie aan de voorziening zijn de kosten voor groot onderhoud aan (on-)verharde wegen, incl. € 113.000 inflatiecorrectie die is aangemeld bij de PPN 2025 - 2028

10 Kapitaallasten van vervangingen in 2024 en 2025 t/m 2033 toegevoegd (beiden incl. 1% rekenrente).

Voorziening groot onderhoud Wegen

Het advies is om in 2025 voor groot onderhoud van wegen een voorziening in te stellen. Dit houdt in dat er jaarlijks een dotatie wordt gedaan aan een voorziening waar het groot onderhoud uit wordt gedekt. Dit biedt ruimte om groot onderhoudswerkzaamheden beter te plannen en (gespreid) uit te voeren. In figuur 21 is in de toekomstige exploitatie "dotatie aan de voorziening" opgenomen. De genoemde bedragen zijn inclusief de inflatiecorrectie die aangevraagd is bij de PPN 2025 – 2028 (€ 113.000).

Voor Wegen stijgt de kapitaallast bij gelijkblijvende investeringen t/m 2034 door tot € 800.000 in 2034. Door de vervangingen is de toename € 433.000

4.4 Groen

Wat valt onder groen	Openbaar groen (bomen, plantsoenen, plantvakken e.a.) ¹¹
Afschrijvingstermijn	Aanleg, (her)inrichting, plantsoenen en overige groengebieden (25 jaar)
Inspecties	Bomen: jaarlijks een derde van het areaal Plantvakken: waarneming door eigen dienst Jaarlijks (2x): beeldkwaliteit wordt gemeten door een externe partij

Figuur 22: Taakveld groen, wat valt eronder, afschrijvingstermijn en inspecties

Vervangingsinvesteringen

Jaar	Groen
2025	€ 600.000
2026	€ 600.000
2027	€ 600.000
2028	€ 600.000
2029	€ 600.000
2030	€ 600.000
2031	€ 600.000
2032	€ 600.000
2033	€ 600.000
2034	€ 600.000
Gemiddelde investering per jaar	€ 600.000

Figuur 23: Vervangingsinvesteringen per jaar voor Groen o.b.v. theoretische benadering

¹¹ In de bedragen hier zijn ook de kosten voor onderhoud van bermen, sloten en watergangen meegenomen (beleidsveld Verkeer en Vervoer)

De vervangingsinvesteringen voor groen zijn theoretische berekend en (nog) niet op basis van de feitelijke vervangingsopgave:

- We weten dat groen een gemiddelde levensduur heeft en daarmee een vervangingswaarde vertegenwoordigt. Het groen in de gemeente vertegenwoordigt een waarde van ruim 30 miljoen euro: als we vandaag alles gaan vervangen, dan kost dat 30 miljoen euro.
- We rekenen met gemiddelde leeftijden. Een boom gaat bijvoorbeeld gemiddeld 60 jaar mee en een plantvak met vaste planten gemiddeld 25 jaar. Passen we die rekensom toe op het groenareaal, dan zien we dat er jaarlijks voor € 600.000 vervangen moet worden.

Jaarlijks wordt een derde van het areaal aan bomen geïnspecteerd. De eigen dienst van gemeente Dalfsen doet waarnemingen voor de plantvakken, ook worden er structurele beeldkwaliteitsmetingen gedaan.

Huidige exploitatie	2024	2025	2026	2027	2028
Niet-uitvoeringskosten	€ 3.000	€ 3.000	€ 3.000	€ 3.000	
Onderhoud	€ 300.000	€ 306.000	€ 311.000	€ 317.000	
Groot onderhoud	€ 62.000	€ 64.000	€ 65.000	€ 67.000	
Kapitaallasten	€ 5.000	€ 5.000	€ 5.000	€ 5.000	
Totaal	€ 370.000	€ 378.000	€ 384.000	€ 392.000	

Toekomstige exploitatie	2024	2025	2026	2027	2028
Niet-uitvoeringskosten		€ 3.000	€ 3.000	€ 3.000	€ 3.000
Onderhoud		€ 306.000	€ 311.000	€ 317.000	€ 317.000
Groot onderhoud		€ 64.000	€ 65.000	€ 67.000	€ 67.000
Kapitaallasten (o.b.v. gemiddelde investering van € 600.000 per jaar)		€ 5.000	€ 41.000	€ 70.000	€ 100.000
Totaal		€ 378.000	€ 420.000	€ 457.000	€ 487.000
Verschil huidig exploitatiebudget		€ 0	€ 36.000	€ 65.000	

Figuur 24: Huidige en toekomstige exploitatie voor groen

Voor Groen stijgt de kapitaallast bij jaarlijkse vervangingsinvesteringen t/m 2034 (€ 600.000) door tot € 271.000 in 2034.

Voor 2025 staat nieuw bomenbeleid gepland. In de komende jaren wordt er ook een vervangingsprogramma opgesteld voor het groen op basis van nader onderzoek en inspecties. De bedragen die in dit MJOP genoemd worden voor vervangingsinvesteringen en afschrijvingen worden dan bijgewerkt.

Wanneer met ingang van 2025 jaarlijks € 600.000 wordt geïnvesteerd in het vervangen van groen gaan de extra kapitaallasten vanaf 2026 spelen. Op dit moment gaan we er ook niet vanuit dat er in 2025 en 2026 al wel grootschalig vervangen gaat worden. Bij de conclusies en aanbevelingen in hoofdstuk 5 wordt hier verder op ingegaan.

4.5 Spelen

Wat valt onder Spelen	Speelvoorzieningen en ondergrond
Afschrijvingstermijn	15 jaar
Inspecties	Meerdere keren per jaar

Figuur 25: Taakveld Spelen, wat valt eronder, afschrijvingstermijn en inspecties

Beleidsplan Spelen, bewegen en ontmoeten 2025 - 2034

Voor Spelen is gewerkt aan nieuw beleid. Het nieuwe beleidsplan Spelen, bewegen en ontmoeten 2025 – 2034 (het SBO) wordt gelijk met dit MJOP aangeboden aan de gemeenteraad. In 2019 is besloten dat er alleen onderhoud plaatsvindt aan de huidige speeltoestellen en speelondergronden. In het SBO wordt een onderhoudsbudget opgevoerd voor beter onderhoud. Ook staat de vervangingsopgave voor het structureel vervangen van speeltoestellen en speelondergronden in het SBO.

Vervangingsinvesteringen

In figuur 26 staan de noodzakelijke vervangingsinvesteringen voor Spelen voor de komende tien jaar. Op basis van inspecties wordt meerdere keren per jaar gekeken of de speeltoestellen nog voldoen en wordt een inschatting gemaakt van de verwachte levensduur. Op basis van deze inspecties is in het beleidsplan SBO de vervangingsopgave in beeld gebracht voor het huidige areaal en dit staat in de middelste kolom van figuur 26. De bedragen voor vervangingsinvesteringen verschillen per jaar. Gemiddeld is € 255.000 nodig voor vervangingsinvesteringen voor Spelen. In werkelijkheid worden ook voor dit taakveld de werkzaamheden gelijkmatig gespreid over de jaren. De uitvoeringsplanning wordt afgestemd op de gemiddelde investering per jaar. Zo blijft het behapbaar.

Jaar	Spelen	Uitvoerings-planning
2025	€ 320.000	€ 255.000
2026	€ 225.000	€ 255.000
2027	€ 478.000	€ 255.000
2028	€ 644.000	€ 255.000
2029	€ -	€ 255.000
2030	€ 304.000	€ 255.000
2031	€ 146.000	€ 255.000
2032	€ 99.000	€ 255.000
2033	€ 207.000	€ 255.000
2034	€ 128.000	€ 255.000
Gemiddelde investering per jaar	€ 255.000	€ 255.000

Figuur 26: Vervangingsinvesteringen per jaar voor Spelen

Huidige en toekomstige exploitatie

Op basis van werkpakketten en kengetallen is voor het SBO een doorrekening gemaakt voor de verwachte jaarlijkse onderhoudskosten voor speelvoorzieningen. Dit komt neer op € 244.500 voor het huidige areaal. Dit bedrag is inclusief de uitvoeringskosten van de eigen dienst voor groot onderhoud (€ 60.500).

De nieuwe bedragen zijn verwerkt in figuur 27 bij de toekomstige exploitatie. Om te kunnen vergelijken is een inschatting gemaakt van de huidige apparaatskosten. Uitgangspunt hierbij is dat 1 fte van de eigen dienst wordt ingezet voor het onderhoud van speelvoorzieningen. In figuur 27 zijn niet meegenomen:

- De investeringen om de ambities uit het beleidsplan SBO te realiseren;
- De onderhoudskosten en kapitaallasten die horen bij de investeringen om deze ambities te realiseren.

Huidige exploitatie	2024	2025	2026	2027	2028
Onderhoud	€ 38.000	€ 39.000	€ 40.000	€ 40.000	
Inschatting apparaatskosten	€ 60.000	€ 60.000	€ 60.000	€ 60.000	
Groot onderhoud	€ -	€ -	€ -	€ -	
Kapitaallasten	€ 3.000	€ -	€ -	€ -	
Totaal	€ 101.000	€ 99.000	€ 100.000	€ 100.000	

Toekomstige exploitatie (SBO)	2024	2025	2026	2027	2028
Onderhoud		€ 184.000	€ 184.000	€ 184.000	€ 184.000
Groot onderhoud		€ 60.500	€ 60.500	€ 60.500	€ 60.500
Kapitaallasten (o.b.v. gemiddelde vervangingsinvestering van € 255.000 per jaar vanaf 2025)		€ -	€ 22.000	€ 41.000	€ 60.000
Totaal		€ 244.500	€ 266.500	€ 285.500	€ 304.000
Vershil huidig exploitatiebudget		€ 145.500	€ 166.500	€ 185.000	

Figuur 27: Huidige en toekomstige exploitatie voor Spelen (exclusief investeringen om ambities te realiseren)

De kapitaallast stijgt bij gelijkblijvende investeringen t/m 2034 door tot € 171.000 in 2034.

Hoofdstuk 5

Aanbevelingen

Vervangingsinvesteringen

Het advies is om voor de periode 2025 – 2034 uit te gaan van de investeringsplanning voor vervangingsinvesteringen, de feitelijke uitvoeringsplanning, uit figuur 28

Jaar	Civiele kunstwerken	Openbare verlichting (OVL)	Wegen	Groen	Spelen	TOTAAL
2025	€ -	€ 240.000	€ 1.200.000	€ 100.000	€ 255.000	€ 1.795.000
2026	€ -	€ 240.000	€ 1.200.000	€ 100.000	€ 255.000	€ 1.795.000
2027	€ 1.250.000	€ 240.000	€ 1.200.000	€ 100.000	€ 255.000	€ 3.045.000
2028	€ -	€ 240.000	€ 1.200.000	€ 100.000	€ 255.000	€ 1.795.000
2029	€ 425.000	€ 240.000	€ 1.200.000	€ 100.000	€ 255.000	€ 2.220.000
2030	€ -	€ 240.000	€ 1.200.000	€ 600.000	€ 255.000	€ 2.295.000
2031	€ 969.000	€ 240.000	€ 1.200.000	€ 600.000	€ 255.000	€ 3.264.000
2032	€ -	€ 240.000	€ 1.200.000	€ 600.000	€ 255.000	€ 2.295.000
2033	€ 654.000	€ 240.000	€ 1.200.000	€ 600.000	€ 255.000	€ 2.949.000
2034	€ -	€ 240.000	€ 1.200.000	€ 600.000	€ 255.000	€ 2.295.000

Figuur 28: Investeringsplanning vervangingsinvesteringen kapitaalgoederen openbare ruimte 2025 – 2034 (feitelijke planning)

Voor Civiele kunstwerken is de nieuwe planning verwerkt in het overzicht. Voor Groen is de opgave theoretisch berekend op € 600.000, maar voor de eerste vijf jaar wordt uitgegaan van een lagere vervangingsinvestering. Daarmee kan, vooruitlopend op een goed beeld van de vervangingsopgave, al wel groen vervangen worden. Voor Openbare verlichting, Wegen en Spelen is op basis van inspecties de vervangingsopgave opgenomen in het MJOP. De gemiddelde investering gaat voor deze drie taakvelden de feitelijke planning bepalen. Door de werkzaamheden gelijkmatig over de jaren te spreiden blijven ze behapbaar, voor de omgeving en de eigen organisatie.

Kapitaallasten vervangingsinvesteringen

In bijlage 1, tabel 1, staat het overzicht van de kapitaallasten van de vervangingsinvesteringen uit figuur 28. Door de vervangingsinvesteringen nemen de kapitaallasten in 2029 toe met € 419.000 en in 2034 met € 942.000. De kapitaallasten van de vervangingsinvesteringen lopen per kapitaalgoed door gedurende de hele afschrijvingstermijn die ervoor geldt.

De structurele kapitaallasten van de vervangingsinvesteringen horen opgevangen te worden binnen de reguliere exploitatiebegroting. Eén van de kaders uit de Nota Reserves en Voorzieningen 2023 – 2026 is namelijk dat structurele lasten structureel gedekt worden.

Op basis van de BVV kan onder voorwaarden een reserve ingezet worden voor de kapitaallasten van vervangingsinvesteringen. Een dergelijke reserve moet van voldoende omvang zijn om de kapitaallasten gedurende de hele afschrijvingstermijn volledig óf naar rato aan de reserve te kunnen onttrekken. Vanuit deze reserve kan slechts een klein percentage van de kapitaallasten over de volledige afschrijvingstermijnen gedekt worden. Dit heeft weinig impact.

Voorziening groot onderhoud Wegen

Het advies is om in 2025 voor groot onderhoud van wegen een voorziening in te stellen. Dit houdt in dat er jaarlijks een dotatie wordt gedaan aan een voorziening waar het groot onderhoud uit wordt gedekt. De voorgestelde jaarlijkse dotatie aan de voorziening is € 1.005.000 (jaarlijks aan te vullen met de indexatie). Dit wordt gedekt door reeds in de begroting aanwezige budgetten voor onderhoud in te zetten. Een voorziening voor groot onderhoud aan wegen biedt ruimte om de werkzaamheden beter te plannen en (gespreid) uit te voeren.

Integrale aanpak en pilot 'Stimuleren opgavegericht werken in de openbare ruimte'

Veel ambities en opgaven die gemeente Dalfsen heeft moeten in de openbare ruimte gerealiseerd worden. In de vervangingsinvesteringen in dit MJOP is hier nog geen rekening mee gehouden. De samenleving en het bestuur vragen bij investeringen in de openbare ruimte wel dat opgaven en werkzaamheden integraal opgepakt worden. Dat kost voor de uitvoering en de planvorming extra geld, tijd en afstemming. Binnen de taakvelden van openbare ruimte zijn er weinig mogelijkheden om vanuit onderhoudsbudgetten mee te betalen aan integrale projecten. Ook is er geen structurele investeringsruimte binnen de taakvelden om financieel bij te dragen. Het advies is om aan de hand van een pilot van vijf jaar ervaring op te doen met opgavegericht en effect gestuurd werken in de openbare ruimte. Dit is één van de maatregelen die voortvloeit uit het door de raad vastgestelde IBOR. Daarnaast is het advies om voor deze pilot 'stimuleren opgavegericht werken openbare ruimte' een investeringskrediet in te stellen van jaarlijks € 225.000 (van 2025 tot en met 2029) en daarmee financieel bij te dragen aan integrale projecten of om dergelijke projecten te initiëren. De hoogte van het bedrag is gebaseerd op gemiddeld 12,5% meerkosten per jaar vanuit Wegen en Groen. De pilot zal tussentijds en na afloop geëvalueerd worden.

Om goed te kunnen bepalen aan welke projecten en initiatieven wordt bijgedragen vanuit 'stimuleren opgavegericht werken openbare ruimte' is het advies afwegingscriteria op te stellen. Op basis daarvan kan een prioritering gemaakt worden en verwachtingen worden gemanaged.

Kapitaallasten 'stimuleren opgavegericht werken openbare ruimte'

Bij het berekenen van de kapitaallasten is uitgegaan van de afschrijvingstermijn van Wegen (40 jaar) omdat integrale projecten veelal samenvallen met de aanleg van wegen. Bij een investering van € 225.000 is de aflossing jaarlijks € 5.625. Het advies is ook hier om de kapitaallasten te dekken uit de exploitatiebegroting. Zie bijlage 1 (tabel 2) voor de kapitaallasten (afschrijving en rentelasten). In de praktijk kunnen de kapitaallasten afwijken, dat is wanneer geïnvesteerd wordt in kapitaalgoederen waarvoor andere afschrijvingstermijnen gelden.

Samenvattend overzicht

De adviezen uit dit hoofdstuk zijn samengevat in figuur 29. Om vervangingen in 2025 te kunnen realiseren zal de gemeenteraad gevraagd moeten worden krediet beschikbaar te stellen. Via de Planning en control-cyclus worden afwijkingen ten aanzien van de vervangingsinvesteringen en kapitaallasten verantwoord. Elk jaar krijgt de planning van het MJOP een update zodat van actuele cijfers wordt uitgegaan en de exploitatie en investeringsplanningen zo nodig bijgesteld kunnen worden.

	2025	Investeringsplan PPN 2026 - 2029	Overig
Civiele kunstwerken		De nieuwe planning voor vervangingen opnemen: voor 2027 € 1.250.000 en voor 2029 € 425.000	
Openbare verlichting	Vervangingskrediet van € 240.000 aan de raad vragen	Jaarlijks € 240.000 (2026 t/m 2029) opnemen	
Wegen	Vervangingskrediet van € 1.200.000 aan de raad vragen	Jaarlijks €1.200.000 (2026 t/m 2029) opnemen	Instellen voorziening voor groot onderhoud Wegen Van 2025 t/m 2034 jaarlijks 1.005.000 doteren aan deze voorziening (jaarlijks bij te stellen o.b.v. de inflatie). Dit is gedekt door reeds aanwezige onderhoudsbudgetten.
Groen	Vervangingskrediet van € 100.000 aan de raad vragen	Jaarlijks €100.000 (2026 t/m 2029) opnemen	Zodra er een goed beeld is van de vervangingsopgave de nieuwe bedragen verwerken in het investeringsplan van de PPN.
Spelen	Vervangingskrediet van € 255.000 aan de raad vragen	Jaarlijks €255.000 (2026 t/m 2029) opnemen	Middelen voor ambities en onderhoud worden betrokken in het advies over het SBO
Pilot 'Stimuleren opgavegericht werken openbare ruimte'	Een investeringskrediet van € 225.000 aanvragen bij de raad	Jaarlijks € 225.000 opnemen in het investeringsplan	

Figuur 29: Adviezen t.a.v. kredietvoorstellen, investeringen en onderhoud

Bijlage 1

Ontwikkeling kapitaallasten 2025 – 2034

	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034
Civiele kunstwerken	-	-	-	€ 43.000	€ 47.000	€ 58.000	€ 67.000	€ 90.000	€ 96.000	€ 112.000
Openbare verlichting	-	€ 11.000	€ 20.000	€ 28.000	€ 37.000	€ 45.000	€ 54.000	€ 62.000	€ 70.000	€ 78.000
Wegen	€ 60.000	€ 113.000	€ 154.000	€ 195.000	€ 235.000	€ 275.000	€ 315.000	€ 355.000	€ 394.000	€ 433.000
Groen¹²		€ 6.000	€ 11.000	€ 16.000	€ 21.000	€ 30.000	€ 60.000	€ 89.000	€ 119.000	€ 148.000
Spelen		€ 22.000	€ 41.000	€ 60.000	€ 79.000	€ 98.000	€ 116.000	€ 135.000	€ 153.000	€ 171.000
TOTAAL	€ 60.000	€ 152.000	€ 226.000	€ 342.000	€ 419.000	€ 506.000	€ 612.000	€ 731.000	€ 832.000	€ 942.000

Tabel 1: Extra kapitaallasten van de vervangingen (Groen: op basis van vervangingsinvestering € 100.000 per jaar, t/m 2029)

	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034
Wegen		€ 10.000	€ 18.000	€ 26.000	€ 33.000	€ 39.000	€ 38.000	€ 38.000	€ 38.000	€ 37.000
TOTAAL	€	€ 10.000	€ 18.000	€ 26.000	€ 33.000	€ 39.000	€ 38.000	€ 38.000	€ 38.000	€ 37.000

Tabel 2: Kapitaallasten van stimuleren opgavegericht werken in de openbare ruimte (o.b.v. € 225.000/jaar van 2025 t/m 2029)

¹² Groen: uitgaande van een investering van € 100.000/jaar van 2025 t/m 2029 en € 600.000 van 2030 t/m 2034

